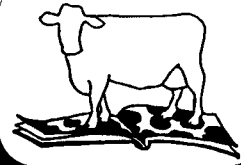


שונות ומשונות



פינת הלשון

אשפה – דשן – זבל – פסולת ושאר שיניים

לטייב את הקרקע (מספרות ימי-הביניים).

דשן:

1. שָׁמֶן, מאכל שָׁמֶן וטוב; 2. אפר-שָׂרָפָה; 3. זבל כימי (מוצק ונוזלי). אז יש אדמה דשנה ופוריה – ויש גם אדם מרוצה ומדושן עונג.

זבל:

1. דומן, גללים והפרשות בע"ח או רקבובית של חומרים אורגניים שמפורים בשדות לשם טיוב הקרקע;

2. צואה, פרש – (עד כאן ע"פ תלמודים ומדרשים עתיקים והמגילות);

3. אשפה, פסולת המוצאת מן הבתים (מן הספרות החדשה).

לפי כך צריך להבדיל בין זבל אורגני (1); זבל ירוק, כלומר צמחים שנזרעו וגודלו כדי להצניעם בקרקע, ויש זבל כימי הלוא הוא דשן כימי.

כמו כן אנו מכירים מזְבֵּלָה, מקום עירום הזבל שבעבר קראו גם זְבֵּלָת. ועל חיפושית-הזבל כבר דיברנו, בעברית נקראת זְבֵּלִית (ממשפחת Scarabaeidae).

פסולת:

כאן יש לנו שני מובנים שונים למדי, אך עם מעט רצון טוב נמצא את הקשר ביניהם.

1. מאותו שורש נמצא פסל שחתך באבן או חטב בעץ או כל חומר אחר באמצעות כלי חד, המפְסֵלֵת, כדי לשוות לו צורה מסויימת, גם דמות מפוסלת. מה שנפל מן האבן או העץ

הגיע הזמן לעשות סדר בין כל אלה והקרובים להם, מילולית או עניינית. מתקבל על הדעת, שאחת הסיבות לשימושים הצולבים במונחים האלה היא עצם עתיקותה של הלשון העברית, דבר שמושך לאורך דורות רבים מילים ומושגים שנולדו בסביבה תרבותית וחברתית שונה בהרבה מזאת של היום. יתכן, שכאשר לאנשים יש פחות נכסים חומריים הם מבחינים יותר טוב ומוזהים במדויק יותר – מה לזרוק ומה להחזיר לשימוש איזה שהוא ואיך לקרוא לכל דבר שהולך ומתכלה.

אם כן, חפרתי עמוק בשני מילונים גדולים ומכובדים כדי להבין את כוונת המשוררים מאז ועד היום (מילון יהודה גור 1946 וזה של אברהם אבן-שושן, המודרני משנת 1972; אגב, שניהם מתבססים על התפתחות השפה במרוצת הזמן). הנה חלק מן היבול, בסדר אֶלְפָּבֵּיתִי.

אשפה:

1. ערמה של פסולת, מקום איסוף הזבל, (ע"פ התלמודים, מדרשים עתיקים ומגילות גנוזות);

2. זבל שְׁיָרִים של מזונות, פסולת מטבח וכדומה (מן הספרות החדשה, מן ההשכלה עד ימינו).

ויש גם מובן אחר לגמרי למילה: אשפה כנרתיק לחצים או כדורים.

דומן:

זבל; לְדָמֵן הווה אומר לפזר על פני השדה כדי

לא די ולא בכל מקרה חייבים להגיע ליצירת קומפוסט בלבד – יש פתרונות נוספים ומקבילים, חלקית לפחות, כגון ייצור גז להפעלת גרטורים לייצור חשמל. זה כבר קיים בארצות שונות ובהקפים ניכרים. אגב כך יש להזכיר, ייצור הגז למנועים/גרטורים אינו מוגבל לזבל מוצק דוקא. להפך, זבל נוזלי של רפת מפצמות מתאים ביותר בהקשר זה – שלא להזכיר את השפכים העירוניים, גם מהם מייצרים חשמל. ידוע לי על עיר אחת לפחות המפיקה 1.5 מיליון קילוואט-שעה בשנה משפכים עירוניים בלבד.

נתיחס לנושא חשוב וכאוב זה באחת החוברות הקרובות של 'משק הבקר והחלב'.

מרדכי מלען

נקרא אם כן, פסולת; כשם שמפל נסירה בעץ או חומר אחר מותיר נסורת, ובכלל כל חומר שנשאר מפעולה מסויימת ולא משמש עוד הנו נצולת כי כבר ניצלו את מה שניתן היה. מוזן שלא נוצל לייצור משהו=נצולת.

2. איך-שהוא נדמה לי, שהפסילה והפסול הם תוצאה או אפשרות מעטה עד אפס, להשתמש בחומר או כלי, ולהבדיל בשירות אדם, אשר אינם עומדים בדרישות מסויימות שמשמשות בתור קנה-מידה לרצוי.

מה שנשאר לנו זה שלא נוצל ולא נאכל, אם מתוך היותו בעודף יחסית לצרכים, ואם משום ערכו הקל וטיבו הבלתי-מספק. או לפני שתזרקו את השִׁיָרִים, תבדקו אם לא ניתן למחזר אותם באיזה שהוא אופן על מנת לא לטבוע בשאריות ובפסולת ובזבל ובאשפה – איך שלא נקרא לזה.

*

בהרהור נוסף: לא די בפיענוח המונחים השונים/מקבילים/ערכיים לגבי יתרת מעשה אדם ובהמתו – אפשר לקרוא לזה גם תוצרת-לואי, שלפחות בחלקה עדיין ניתנת לשימוש. אדרבא, בהיעדר תמורה מספקת לתוצר העיקרי, כגון חלב ובשר שלגבי חיוניותם לתזונת אדם אין ספק – תוצר-הלואי מן הרפת עשוי לשמש לטיוב הקרקע ושיפור היבולים והגדלתם. לכן, אין לראות בזבל הרפת פסולת שאינה שווה, אלא מנוף להרמת היבולים של גידולי שדה, גן ומטעים – הכל במידה הנאותה (ולעתים קרובות תוך חסכון משמעותי בדשנים כימיים), בתקופה הכי מתאימה ובצורה המניבה את המירב ואינה מקלקלת.

מי שעוקב אחר האפשרויות השונות הגלומות בניצול חכם של זבל בע"ח ושיירי צמחים והדרכים המקצועיות להפקת מירב הטוב ומבלי לפגוע בערכי איכות הסביבה – לא יכול שלא להשתכנע שהגיע הזמן לפעול בנושא באופן יצירתי יותר ולא רק בהטלת מגבלות על גבי מגבלות לגידול בע"ח.

